

Bernard Lievegoed

Basisonderwijs

Vrijeschool

Advent - Sinterklaas Jaarfeestenboekje

Tijd van voorbereiding en van vreugdevolle verwachting...

Bernard Lievegoed

Basisonderwijs

Vrijeschool

Inhoudsopgave

Jaarfeestenboekje

ACHTERGROND ADVENT	4
Advent; tijd van voorbereiding en van vreugdevolle verwachting...	
VIERING ADVENT	7
De aankondiging...	
ADVENT OP DE SEIZOENSTAFEL	8
Adventskalender	
Adventskrans	
DE SINTERKLAASTIJD	10
Sinterklaas	
Schoen zetten	
Pakjesavond	
Hebberig?!	
ACHTERGRONDINFORMATIE SINT NICOLAAS	12
DE GEUR VAN SPECULAAS	14
VOGELRESTAURANT	15

ACHTERGROND ADVENT

Nog is het herfst, maar de gloeiende kleuren aan de bomen zijn verdwenen. De laatste herinnering aan de zomerzon is met de winden weggeblazen. De avonden worden langer en we maken het gezellig in huis. Een eerste poging om licht en warmte van binnenuit te laten ontstaan, was het Sint Maartenslampje. Dat was onze eerste innerlijke voorbereiding op het kerstfeest. Tijdens de Advent vergroten we stap voor stap de innerlijke ruimte in onszelf zodat de kerstboodschap ontvangen kan worden.

De duisternis in deze tijd van het jaar geeft aan dat we ons in de nacht van het jaar bevinden. De zon bereikt rond 21 december haar diepste punt, de winter begint en de aarde heeft alle levenskrachten in zich teruggetrokken. Ieder groot jaarfeest werpt zijn schaduw vooruit, zo ook Kerstmis; vier zondagen vóór Kerstmis bereiden we ons in stilte en met innerlijke rust voor op de viering van de geboorte van het Kerstkind. Dit is de Adventstijd.

Het woord Advent is afgeleid van het Latijnse woord *advenire*, dat “aankomen” betekend. De Adventstijd is een tijd van voorbereiding, vooral voor kinderen is het de tijd van vreugdevolle verwachting, die zijn vervulling zoekt en vindt met Kerstmis. De Adventstijd begint op de 4de zondag voor Kerstmis. We zijn op weg naar de langste nacht. Steeds schaarser wordt het licht. In het meest noordelijke deel van Europa is het nu voortdurend nacht.

In donkere tijden wordt de mens teruggeworpen op zichzelf. Wanneer men niet meer wordt afgeleid door wat er zich buiten afspeelt, moet men zich wel met de binnenkant gaan bezighouden.

Wanneer men niets meer kan zien (duisternis) en horen (stilte) rest er niet veel meer dan voelen. Door dit alles onder ogen te zien, door er innerlijk licht op te laten schijnen, kan zich wat gaan ontwikkelen. Hierbij staat het groeiende kaarslicht (elke week een kaars) symbool voor het innerlijke licht dat het donker kan overwinnen. Met de geboorte van het Kerstkind komt dat innerlijk licht op aarde, om te groeien in de mensen.

De innerlijke rust en stilte, die voor ieder innerlijk worden de basisvoorwaarde is, wordt tegenwoordig van alle kanten verstoord, met name in de Adventstijd. Het vraagt veel van je vastbeslotenheid en bewustzijn om deze stemming vast te houden en te koesteren, opdat die teerheid niet door de drukke, rumoerige en harde buitenwereld wordt weggedrukt. Je weet dat de laatste weken voor Kerstmis erg druk zijn... Er wordt je nauwelijks tijd gegund om stil te staan, stil te worden, stil te zijn. Er moet van alles gedaan worden. Kerstinkopen, jaarbalansen opmaken, voorbereidingen treffen voor van alles en nog wat. Het houdt niet op. Men zal dan ook heel

""Stil nu, stil nu, maak nu geen gerucht
Stil nu, stil nu, 't ruist al door de lucht
't Wonder komt heel zachtjes aan
't Kerstkind wil naar binnen gaan
Stil nu, stil nu, maak nu geen gerucht""

bewust pogingen in het werk moeten stellen om deze innerlijke rust te vinden. Bepaalde rituelen kunnen daarbij helpen, zoals het ontsteken van de kaarsen in de Adventskrans, het (voor)lezen van een passend verhaal of het zingen van Adventsliedjes of instrumentaal

muziek maken. Je kunt gaan knutselen, bijvoorbeeld kerstkaarten maken, transparanten, strosterren, kandelaar van klein, sparappels goud of zilver schilderen, mobiles van engelen, kaarsen trekken en versieren, viltten, etc.

Advent; tijd van voorbereiding en van vreugdevolle verwachting...

Sta eens stil bij wat jij verwachtingsvol wilt beleven of in jezelf wakker wil roepen en "geboren" wil laten worden? Het kost moed en kracht je hiervan bewust te worden en werkelijk innerlijk in jezelf te voelen wat je wilt.

Met Michaël neem je de moed op om deze weg te gaan. De weg naar het geestelijke in jezelf, de weg naar het geestelijke in de ander, de weg naar het geestelijke in de wereld, de weg naar alle geestelijke wezens die ons zorgend en wevend omringen. Hoe doen we dat? Als je in de Michaëlstijd (oktober-november) om je heen kijkt in de natuur wordt het je duidelijk. Alle bomen doen het ons namelijk voor: "Leg sierlijk en met vreugde je oude omhullingen (verdedigingsmuren

enz.) af en behoud de gouden essentie van je zijn". Iedere boom laat in de herfst met gratie en tot vreugde van vele levende wezens zijn vruchten en bladeren vallen. Hij verschijnt dan in zijn naakte zijn, zijn wezenlijke gestalte en draagt een groot geheim bij zich. Welk geheim? Hij lijkt wel kaal en naakt, maar in zijn knoppen ligt de gouden essentie van zijn zijn. In wezen is hij nu het meest zichzelf, stevig rechtop staand trotseert hij iedere storm. Die stevigheid moeten wij ook zoeken.

Wij moeten dan ook zelf op zoek gaan naar de gouden essentie van ons eigen zijn.

Nu komt de eerste proef: het feest van Sint Maarten. Ben je in staat te delen?

Dit is de eerste stap in de grote Adventstijd die op 11 november begint en 43 dagen duurt. Men spreekt ook wel over de grote kersttijd die zich uitstrekt van Sint Maarten tot en met Maria Lichtmis

(2 februari, 40 dagen na Kerst). Het sociale oefenen is begonnen. Kun je werkelijk delen op alle denkbare gebieden? Sint Maarten deelde zijn mantel in tweeën en gaf zijn halve mantel weg. De andere helft van zijn mantel behield hij. Dit laatste moeten wij goed tot ons door laten dringen. Een mens kan namelijk niet meer goed functioneren als hij innerlijk alles weggeeft. Ieder mens moet een deel behouden en zal dan merken dat deze halve mantel steeds weer heel, zo niet groter, wordt. Hierdoor kan men steeds weer en steeds meer schenken.

De volgende proef is het Sinterklaasfeest. Het feest van creatief en sociaal bezig zijn. Voor dit feest moet je je werkelijk verdiepen in de andere mens. Met humor en creativiteit kun je de ander een handje helpen op zijn levensweg. Juist de vrolijkheid, het lachen en zingen, de creativiteit en humor van dit feest zijn belangrijk om de dingen wat luchtig dan wel gemakkelijker te zien. Het is overigens niet alleen je inleven in de ander, want de ander houdt jou ook een spiegel voor. Dit kan je weer helpen beter inzicht te verwerven over jezelf en hoe je overkomt bij anderen.

“Donker is de aarde
De bomen zijn nu kaal
Voor kwaad bewaar ons
De dappere Michaël...”

Heilige Sint Maarten
Hij schonk ons offerkracht
Advent is nu gekomen
En heel de wereld wacht...

Nicolaas wil helpen
Een beter mens te zijn
Op dat het Kerstlicht stralen
In onze harten rein...”

Je verzamelt dus eerst de moed om je gouden essentie te gaan zoeken (en zodoende jezelf te leren kennen), dan om te leren werkelijk te delen met anderen en vervolgens om te proberen levende beelden te ontwikkelen van je medemensen en hen met liefde en humor tegemoet te treden en tevens leer je ook in je eigen spiegel te kijken om zo een eerlijk beeld over jezelf te vormen. Door deze ontwikkeling te gaan kun je een open en onbevangen houding ten opzichte van je medemensen krijgen waarbij je niet overheerst noch dominant voelt en waar de ander zich ook veilig en gezien kan voelen. Ontmoeten wordt dan ook echt ont-moeten, dus je moet niet meer en mag jezelf zijn. Op deze wijze zou

een ieder het kerstfeest moeten kunnen naderen: rustend in zichzelf en open voor de ander. En als het lukt om niet alleen je eigen vlammetje te laten opvlammen, maar ook dat van de anderen, dan voel

je de jubel: het lukt (ook al is het soms kortstondig)!

Er kan dan een intense vrede ontstaan, een vrede waarin iedereen zichzelf kan zijn in zijn diepste wezen.

VIERING ADVENT

Op veel Vrije Scholen is het gebruikelijk om voor de kinderen een “Adventstuin” te maken. Dennengroen ligt in de vorm van een spiraal en binnenin brandt het licht (in de vorm van een grote kaars) waaraan elk kind zijn kaarsje mag aansteken. Zo maakt ieder de beweging naar binnen en vindt daar het licht.

In de onderbouw, klas 1 t/m 6, komen de kinderen iedere maandagochtend in december samen rondom de grote Adventskrans waar een mooi verhaal wordt verteld. Ze zingen, zeggen de spreuk en ontsteken de klassenkaars aan de Adventskaars, in stilte en ingetogenheid. De Adventskrans en Adventskalender

helpen de tijd van afwachten op dat wat komen gaat zichtbaar te maken: iedere maandag een nieuwe kaars ontsteken in de krans, iedere dag een deurtje van de kalender openen. Als alle kaarsen branden en alle deurtjes geopend zijn, dan zal het spoedig Kerstmis zijn.

“Kinderen kom, zie het licht gaat in het midden branden

Kom met de kaars in je handen

Het kaarsje brandt in je hand,

Laat het licht in harten ook schijnen

Dat het duister spoedig verdwijnen”

De aankondiging...

Eens, heel lang geleden, waren er twee mensen die een boodschap kregen uit de goddelijke wereld. De eerste was de oude priester Zacharias. Aan hem verscheen een engel die hem berichtte dat zijn hoogbejaarde vrouw een zoon zou krijgen, die later Johannes de Doper genoemd zou worden. De tweede was een jonge vrouw die Maria heette. Bij haar trad de aartsengel Gabriel binnen om haar te verkondigen dat het Christuskind bij haar geboren zou worden.

*“Over sterren, over zonne,
Zachtjes gaat Maria’s voet
Louter goud uit sterren bronnen
Brenghet zij als een hemelgroet
Schrijdt Maria langs Gods wegen
Hoog door hemellicht omstraald
Weeft zij ‘t kleeft van sterrenzegen
Waar Gods kind in nederdaalt”*

ADVENT OP DE SEIZOENSTAFEL

De tijd van Advent, een tijd van verwachting. Alles wordt klaargemaakt voor de ontmoeting. Advent is een nieuw begin. De aarde begint aan een hele nieuwe cyclus.

De seizoenstafel wordt opnieuw opgebouwd volgens het patroon van de schepping. Zo maken we voor de kleintjes, maar ook voor onszelf, het hele kerstgebeuren langzaam zichtbaar.

In het vroegere Tjecho-Slowakije bestond er in het begin van deze eeuw nog een traditie om met kerstmis een paradijsstuintje onder of naast de kerstboom te maken. Het idee was om in deze tuin het ideaalbeeld van het paradijs op aarde te verwezenlijken. Alle vier de rijken: stenen-, planten-, dieren- en mensenrijk waren er in harmonie vertegenwoordigd.

Blauw is de kleur van Advent, zoals blauw ook de kleur is van de mantel van Maria en van de ochtend- en avondschemering. Een blauwe lap stof dient daarom als achtergrond voor de tafel.

Op de eerste Advent begin je met het mineralenrijk door mooie stenen of kristallen op de seizoenstafel te plaatsen.

De tweede Advent is voor het plantenrijk. We maken de tuin groen door het plantenrijk te laten opbloeien. Water kunnen we in een platte schaal als een vijver tussen de plooien van de lakens inbedden. Plukken mos kunnen een mooie zachte

bodembedekking zijn tot aan de oevers van het water toe. Het plantenrijk wordt vertegenwoordigd door het mos, maar ook door verspreide dennengroen- en hulsttakjes met rode bessen die als kleine boompjes tussen de stenen staan.

Op de derde Advent is er aandacht voor het dierenrijk; het landschap komt tot leven doordat de verschillende dieren (van hout, vilt, wol, klei, bijenwas) er hun plaats zullen vinden. Overal lopen, zitten en zwemmen dieren die in vrede samen in de tuin leven.

Op de vierde Advent zijn wij aangekomen bij het rijk van de mensen. Eerst de herders op het veld tussen de schapen. In de verte komen de drie Koningen aan, iedere dag een stapje naderbij. En ook Jozef en Maria verplaatsen zich samen met de ezel in de richting van de stal, die ondertussen ook al verschenen is.

Het is erg leuk om samen met de kinderen Josef en Maria elke dag een stukje dichter naar de stal te laten komen, tot ze op Adam-en-Eva-dag (24 december) in de stal aankomen. Op kerstavond, wanneer het Kerstkindje ook in de kribbe neer zal dalen is de kerststal compleet. Natuurlijk kan boven de stal een ster verschijnen en engelengroepen kunnen iedere dag van boven afdalen (eventueel langs een gouden ladder), tot zij in de kerstnacht beneden om de kerstgroep staan.

Dan steken we de overal verspreide waxinelichtjes aan. Zij schijnen door de transparante agaatschijven, zij schitteren tussen het dennengroen, glinsteren in de stenen grotten en verlichten het duister

waarin het Kindje geboren is. Het Kindje dat (bijvoorbeeld) in een klein notenschaal kribbetje op Maria's arm of op een zonnekleedje op het mos ligt.

Als de Paradijs tuin na vier weken voorbereiding klaar is, zal ieder vanuit het diepst van het hart willen zingen: "Vrede op aarde"...

Adventskalender

Voor de kinderen is het duidelijk: wij vieren de geboorte van het Kerstkind, die voor de mensen het licht op de aarde bracht. Met een Adventskalender (die in vele vormen bestaat) zal de verwachting van het kleine kind, dat immers nauwelijks een voorstelling van het tijdsverloop heeft, nog toenemen en ook op deze wijze aanschouwelijk gemaakt kunnen worden. De vervulling komt iedere dag een stukje dichterbij! Er zijn veel voorbeelden te vinden in boeken en op internet om zelf een Adventskalender te maken...

Adventskrans

Op elk van de vier Adventszondagen wordt een nieuwe kaars aangestoken.

Daardoor beleven we een toename van het licht, bij het naderen van Kerstmis, terwijl tegelijkertijd het zonlicht afneemt. Een Adventskrans is eenvoudig te maken met wat dennengroen en ijzerdraad...

DE SINTERKLAASTIJD

Hoewel Sint Nicolaas op 6 december jarig is wordt zijn feest op 5 december gevierd. Dit feest is het derde feest dat - samen met Sint Michaël en Sint Maarten - voor de kinderen bijdraagt aan de voorbereiding op het kerstfeest.

Sint Nicolaas komt in de tijd dat de eerste Adventskaars wordt aangestoken, en de verwachting van de komst van het Kerstkind begint. Het geven en ontvangen is al geoefend met Sint Maarten. In een grootse vorm komt dit terug met Sinterklaasavond. Het Sinterklaasfeest is een groot feest van heimelijk schenken en in stilte genieten van het blijde gezicht van een ander; het werkelijk proberen te ontdekken wat de ander nodig heeft en hem daarmee verrassen. En dan die andere kant: de stille vermaningen met milde humor gebracht, want alles staat geschreven in dat grote gouden boek, al je daden en gedachten. Andere mogen, in naam van Sint Nicolaas, jou bewust maken van allerlei eigenschappen en gewoonten waarin je vastzit. Een ander houdt je een spiegel voor en laat je zien zoals anderen

je zien. Het is niet altijd even prettig om zo gedwongen te worden naar jezelf te kijken. Het is een soort louteringsproces waar we met z'n allen doorheen gaan. En deze loutering valt in de eerste Adventsweek.

Aan de kinderen brengt Sint Nicolaas speelgoed, opdat zij straks met het Kerstkind kunnen spelen. Aan de ouderen vraagt hij: "Ben je klaar om het Kerstkind te ontvangen?" Er komen nog enige weken om je erop voor te bereiden, maar dan is het zover... In de weken na Sinterklaasavond wordt het mogelijk om in alle stilte met open oren te luisteren naar de Kerstboodschap. Geven is dan misschien zaliger dan ontvangen, maar op de goede wijze ontvangen blijkt meestal veel moeilijker te zijn!

Sinterklaas

Sint Nicolaas, de grote heilige, die alle kinderen iets brengt vanuit Spanje, 'n ver, ver land. Rijdend op zijn witte paard, over de daken. Terwijl Piet, zijn knecht, door de schoorsteen kijkt of iedereen goed zijn best doet (de schoorsteen, de open verbinding met de hemel), en iets in onze schoen doet, om ons aan te moedigen, of terecht te wijzen... Een prachtig beeld geeft dit Hollandse feest, hoe aan onze moed om geheel opnieuw te beginnen tegemoet gekomen wordt met hemelse gaven; om ons zo te sterken in ons voornemen.

Schoen zetten

In Nederland zet men vanaf de 15e eeuw de schoen. In eerste instantie gebeurde dat op 5 december in de kerk en de opbrengst werd op 6 december verdeeld onder de armen, de officiële sterfdag van de Sint Nicolaas.

Uit de 16e eeuw bestaan beschrijvingen van het schoen zetten door kinderen in de huiskamer. Vaak kregen de kinderen naast speelgoed verschillende soorten snoepgoed zoals speculaas, kruidnoten, pepernoten, borstplaat, chocoladeletters, taaipoppen en marsepein. Dit zijn eeuwenoude lekkernijen die in traditionele vormen werden gemaakt. Als drank werd chocolademelk en warme bisschopswijn geschonken.

Tegenwoordig is het sinterklaasfeest een familiefeest en zetten kinderen hun schoen klaar vanaf het moment dat de Sint in het land is aangekomen. Traditioneel wordt de schoen bij de haard gezet, want Zwarte Piet komt vanaf het dak door de schoorsteen naar binnen. In woningen zonder schoorsteen wordt de schoen veelal voor de verwarming, bij de voordeur of bij de achterdeur gezet. De volgende dag vinden de kinderen dan wat

lekkers in hun schoen. Het wordt op prijs gesteld als de kinderen ook wat terugdoen, en dus leggen ze vaak een tekening, een wortel, hooi of suikerklontjes bij de schoen.

Pakjesavond

Een pakjesavond was voor de Tweede Wereldoorlog geen algemeen verschijnsel. De crisisjaren speelden daarin een grote rol. De toenemende welvaart na de oorlog bood echter meer ruimte voor een geefcultuur, een geschenkenfeest in het kader van het oer-Hollandse sinterklaasfeest. Het schoentje zetten op pakjesavond was in veel gezinnen vlak na de Tweede Wereldoorlog gebruikelijk. Dit ceremonieel was omgeven door een sfeer van geheimzinnigheid. Sinterklaas transformeerde echter gaandeweg van onzichtbare magische brenger van wonderbaarlijke gaven tot een opa-

achtige kindervriend, die de kinderen met zijn zwarte pieten thuis met een zak vol cadeautjes bezoekt. Ouders gaven hun kinderen in eerste instantie zelfgemaakte cadeaus en later gekochte cadeautjes. Ook grote bedrijven en volksbonden zorgden ervoor dat de kinderen van hun werknemers of leden met Sinterklaas iets kregen. Pakjesavond is er al lang niet meer alleen voor kinderen. Volwassenen geven elkaar, meestal anoniem, geschenken, al dan niet voorzien van een sinterklaasgedicht of verpakt als ‘surprise’. Vaak wordt door middel van lootjes trekken anoniem bepaald voor wie men een cadeautje moet kopen.

Pakjesavond is vooral een Nederlands fenomeen. In België kent men zo iets niet. Daar wordt gebruikelijk de ochtend van de zesde december uitgekozen als pakjesochtend. Liedjes worden hier gezongen op de avond dat kinderen hun schoentje zetten.

Hebberig?!

Sint Nicolaas weet wat goed voor je is. Deze gedachte is een mooie grondstelling om de Sinterklaasviering op te bouwen. Er zijn heel veel prachtige Russische Nicolaas

legenden die je aan kinderen kunt vertellen of voorlezen. De legende dragen de boodschap over de goedheid en het gulle geven van Sint Nicolaas. Zijn alwetendheid wordt in de oude legendes mooi beschreven en laten zien dat ellenlange verlanglijsten overbodig zijn. De Sint kent je wensen en verlangen. Hij weet wat je nodig hebt en wat goed voor je is.

Sint Nicolaas legenden vind je o.a. in: “Daar wordt aan de deur geklopt” van Ineke Verschuren, uitgeverij Christoffor.

ACHTERGRONDINFORMATIE SINT NICOLAAS

Veel tradities in het huidige sinterklaasfeest gaan terug tot de Nicolaas van Myra, hoewel er ook elementen van feesten en vereringen van voor de tijd van het christendom in herkenbaar zijn.

Hij is geboren in Patara te Lycië, dat tegenwoordig in Turkije ligt, maar in het jaar 280 bij het toenmalige Byzantijnse Rijk hoorde. Later werd hij bisschop van Myra, de hoofdplaats van Lycië. Hij stierf op 6 december 342. Na de inval van de moslims in het gebied, werden de stoffelijke resten van de heilige in 1087 gestolen en naar Bari gebracht.

Als oosters kerkheilige werd Nicolaas oorspronkelijk alleen in het oosten van Europa geëerd, in het bijzonder in Griekenland en Rusland. Omdat Nicolaas de schutspatroon van de zeevaarders was kreeg hij ook in de West-Europese kustnaties een grote aanhang. In de 13e eeuw werd zijn naamdag vastgesteld op 6 december. Vanaf dat moment verspreidde zich de Nicolaasverering over heel Europa.

Verskillende legendes staan aan de grondslag van Sint-Nicolaas als beschermmer van kinderen. Zo is er de legende van de drie scholieren die door een herbergier werden gedood maar door Sint-Nicolaas weer tot leven werden gewekt, de legende van de drie arme dochters die dankzij giften van Sint-Nicolaas konden trouwen, of de legende van het kind dat in het bad door Sint-Nicolaas werd behoed voor verbranding.

Het rijden over de daken wijst mogelijk naar de Noordse oppergod Odin, die deze kunst ook beheerste. Nicolaas' uiterlijk zou ook overeenkomen met het uiterlijk van Odin. Odin reed op een schimmel, de achtbenige Sleipnir, waarmee hij door de lucht vloog.

Meer Sinterklaastradities lijken af te stammen van Germaanse tradities. Tijdens het Germaanse zonnewendefeest vroegen jonge meisjes aan Wodan een afbeelding van hun nog onbekende toekomstige geliefde; tegenwoordig zijn dat de speculaaspoppen ('vrijers'). Het gooien van cadeaus in schoorstenen zou afstammen van Germaanse offerplaatsen (vuurplaatsen). De

cadeautjes voor het paard van Sinterklaas, die voor de kachel worden gezet zodat ze door de schoorsteen meegenomen kunnen worden, verwijzen naar de offers die aan de god werden geschonken. (Vreugde)vuren werden vervangen door een vuur, open haard.

Na de Reformatie probeerden calvinistische predikanten het sinterklaasfeest af te schaffen, omdat het te veel heidense en vooral paapse elementen zou bevatten. Het sinterklaasfeest was in grotere steden inderdaad een woelig volksfeest dat vaak tot opstootjes en openbare dronkenschap leidde. Het was echter zo populair dat dit streven weinig succes heeft gehad, zelfs niet bij het strengst protestantse volksdeel.

In de loop der jaren transformeerde Sinterklaas tot een boeman die gebruikt

werd om kinderen schrik aan te jagen. In de late 18e eeuw keerde men zich tegen het straatfeest van Sinterklaas en de leegloperij en ook tegen dit beeld van de boeman. Het feest moest gebruikt worden om kinderen gehoorzaamheid en ijver bij te brengen. Sinterklaas werd een onderdeel van de opvoeding en het feest kreeg een plaats in het onderwijs en het gezin. De boeman was afgedaan, de traditionele bisschop werd teruggehaald. Vanaf de tweede helft van de 19e eeuw begon Sinterklaas in persoon zijn opwach-

ting te maken in de maatschappij. Tot dan toe was hij slechts een mythisch persoon geweest, waarvan weliswaar de sporen in de schoentjes op 6 december zijn aanwezigheid aantoonden, maar die verder niet zichtbaar was.

De geografische herkomst van de folkloristische Sinterklaas is volgens de huidige Nederlandse traditie niet langer Klein Azië of Italië, maar Spanje. Waarom dat zo is, is onduidelijk. Soms wordt er op gewezen dat Zuid-Italië met Bari een deel van de Kroon van Aragón is geweest.

DE GEUR VAN SPECULAAS

Wist je dat geur en herinnering direct met elkaar verbonden zijn? Ons reukzintuig staat in rechtstreekse verbinding met ons emotionele brein (limbisch systeem) waar alle emoties en herinneringen liggen opgeslagen. Geuren kunnen we ons na een jaar voor 65 procent herinneren, terwijl een visuele waarneming na drie maanden al met 50 procent is gedaald.

Elke dagen ruiken we vele geuren zonder dat we ons ervan bewust zijn. Alleen geuren die ons irriteren, ons laten herinneren of die plezierig ruiken merken we op. Op dat moment worden we ons bewust van de geur. Geef dus vooral veel geur aan je Sinterklaasfeest. Bak samen met je kinderen overheerlijke pepernoten van speculaaskruiden, of begin pakjesavond met een beker warme melk met anijs!

Speculaas uit de plank...

Ingrediënten

- 150 gr. bloem
- 75 gr. boter of margarine
- 5 gr. speculaaskruiden
- 1 eetlepel melk
- 75 gr. donkerbruine basterdsuiker
- wat rijstmeel
- speculaas/koekplankje

Bereiding

Los de suiker op in de lepel melk en kneed van alle ingrediënten samen een stevige bal, die niet plakkerig mag aanvoelen. Eventueel nog wat bloem toevoegen. Bestrooi de koekplank met het rijstmeel en druk het deeg in de vorm. Snij het overtollige deeg af. Keer de plank om en klop de koekjes voorzichtig uit de vormpjes. Bestrooi de bakplaat met wat bloem (of gebruik bakpapier) en bak de speculaasjes in warme oven (ca. 175°C) gaar in ca 15 minuten.

VOGELRESTAURANT

Het wordt winter. En hoewel de winter vele leuke bezigheden met zich meebrengt, moeten de vogels vooral hard werken in dit seizoen. Want in de winter is er weinig voedsel te vinden, terwijl ze dit juist in de kou zo goed kunnen gebruiken.

In de winter is het zorgen voor vogels een fijne manier om de natuur dichtbij huis te halen. Iedere dag opnieuw zorgen dat de vogels iets te eten vinden helpt je kind de verantwoordelijkheid op zich te nemen. Vaste taken maken het gemakkelijker; herhaling is immers de meester van de gewoontevorming.

Voer de vogels op een plek die goed vanuit huis of klas te zien is. Maak de voederplaats als het kan op een plek waar de vogels de omgeving goed kunnen overzien, maar ook dicht bij een boom of struik waarin ze zich bij onraad kunnen verstoppen. Je kunt kant-en-klaar voer kopen, maar het geeft extra voldoening als je de vogels ziet snoepen van iets dat je zelf hebt gemaakt.

- Maak een echt vogelhotel van een houten kistje. Maak het zo mooi als je wilt en leg of hang er allerlei vogellekkers in.
- Prik een appel vol met zonnebloempitten en hang hem op.
- Smeer een lik pindakaas op de stam van een boom. En let goed op wie daar op af komen.
- Maak eenvoudige zaadbollen: knoop een lint of touwtje aan een sparappel of dennenappel. Smeer deze in met pindakaas en rol hem door wat vogelzaad.
- Maak een snoepslinger: rijg doppinda's aan een (ijzerdraad). Tussen de pinda's rijg je stukjes appel, brood, plakjes winterwortel, spruitjes. Wikkel je er hier en daar een stokje tussen dan kunnen de vogels goed bij al dat lekkers.
- Maak zelf vetbollen: smelt frituurvet in een pannetje. Roer er vogelzaad door. Giet het gesmolten vet in een kopje, cakevorm, etc. Steek er een stokje of (ijzer) draadje in als je de vetbol wilt ophangen. Verwijder het kopje of vormpje als het vet hard geworden is.

